

I Havsbandet

A.Strindberg

January 13–26, 2105

Knappast någon av Strindbergs mest lysande berättelser. En fiskeriintendent är utsänd till en gudsförgäten håla ute i skärgården. Uppenbarligen föfattarens alter ego. Intendenten är en modern människa, något av en övermänniska i Nietzsches fattning, alltså en människa som har höjt sig av egen kraft över massan. Ett förfinat intellekt och en vetenskaplig grundsyn. All vidskepelse och övertro förkastas, såvida det inte kan tjäna ädlare, eller åtminstone nyttigare syften. Föga förvånande möts han av misstro och avogsamhet av ortsbefolkningen, den vars utkomst han är skickad för att förbättra genom alternativa fiskemetoder.

Och så anländer det en ung vacker kvinna ledsagad av sin moder och som hyr in sig i samma stuga där intendenten är inkvarterad. Han slås av den unga kvinnans skönhet och drabbas av ett begär att äga henne. En kurtis inledes, han lägger band på sina övermänniskolater, och vinner henne. Fattas bara annat, kvinnan är uppenbarligen lovligt byte, och han saknar konkurrens. Modern ser med gillande på den spirande romansen, med sina floder och ebbar, och till slut blir det en formell förlovning med moderns välsignelse. Intendenten finner dock den framtvingna samvaron betungande. Detta att hela tiden tvingas sänka sin intellektuella nivå. Han har dock vissa förhoppningar om att kunna höja hennes nivå. Som det gäller Strindberg är förhållandet till kvinnan komplicerat. Förståndsmässigt anser han sig stå över henne, medan känslomässigt vill han sätta henne på en piedestal. Samma motstridiga impulser finner man även hos intendenten. Så dyker det upp en assistent. En ung man som fattar tycke för den unga fästmon. Ett tycke som tycks ömsesidigt. Intendenten stålsätter sig för att inte bli svartsjuk. Hur kan han nedlåta sig till något sådant? Speciellt inte när det gäller en så lågt stående individ som denne pojkslyngel. Till slut går det emellertid för långt. Förlovningen slås upp. Modern och assistenten far iväg, men den unga kvinnan stannar kvar? Hoppas hon ännu på en försoning? Det blir ett möte i vilket deras brutna förhållande inte lappas ihop så mycket som att det konsumeras. Han har ägt henne. Därefter far hon iväg.

Ganska snart därefter går intendenten ner sig. Alla hans övermänniskofasoner går i krasch. Han blir ett vrak och söker ömhet och förlustelse hos pigan, som bryskt och förskräckt avspisar honom. Det blir jul och därefter far han ut på egen hand ut i havet, en säker död till mötes.

Vad vill Strindberg? Först är man frestad att läsa det hela som en hyllning till den moderne vetenskaplige mannen, och texten är kryddad med allehanda vetenskapliga referenser med avsikt att få författaren att framstå som inte bara lärd utan även insiktsfull. Men slutet ger en antydning om att författaren i slutändan helt förkastar det ideal han ingående skisserat upp. Som läsare hoppas man att mannen skall överge sina griller och ge sig hän detta kärleksäventyr med sina ramifikationer. Att ge upp sin påtvingade känslökyla och försona sig med sin undertryckta mänsklighet.

January 30, 2015 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se